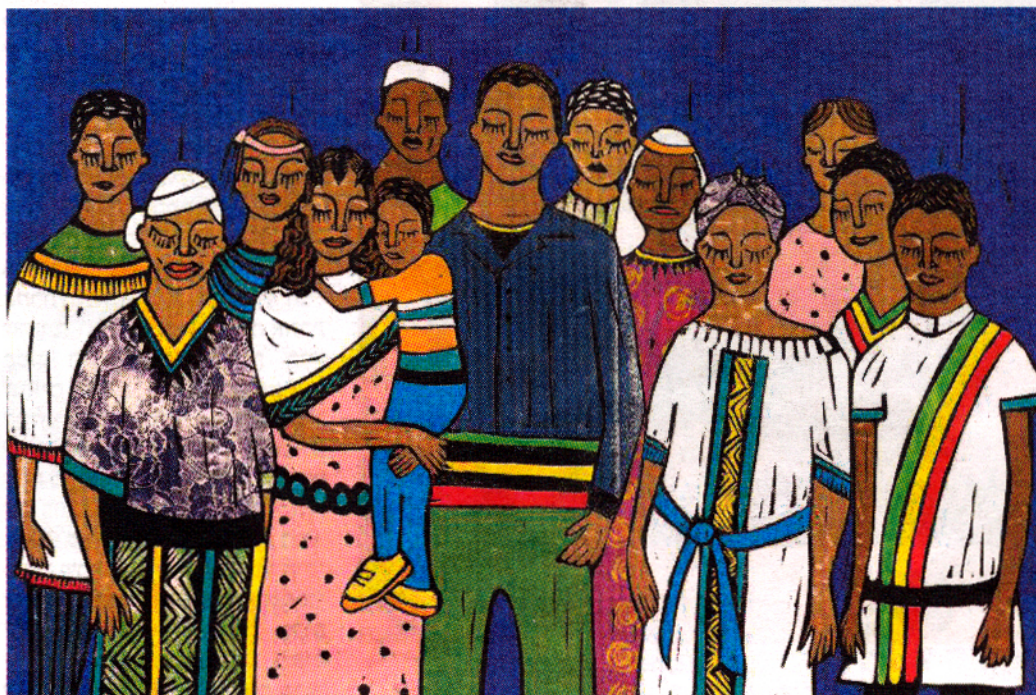

לטוס עם חסידה אל החלום

איורים: מורן יוגב, מתוך הספר

סיפור עלייתה של ירוס מאתיופיה לישראל, שסופר לילדי גן בקריית ענבים, נשמע להם מרתק ומלהיב, ובעיקר מעורר הזדהות: "וואו! איך הם הלכו במדבר בכלל בלי מים!" נורית וורגפס

ירוס הולכת לירוסלם

בת'עמי מלניק. איורים: מורן יוגב. הוצאת "דרור לנפש", 50 שקלים

דור הסמרטוטים שטמן בין חפציו אחיה של גיבורת הסיפור ערב צאתם מא' תיופיה משך את תשומת לבם של ילדי הגן בקיבוץ קריית ענבים. למה כדור מסמרטוטים? מה, לא היה לו כדורגל רגיל? הם תהו. המספרת, זאודי ביינסאיי, שחקנית וגננת, עצרה את הסיפור להסבר על מדינות עולם שלישי ועל מקור מות שבהם כדורגל "רגיל" הוא חלום רחוק (זה נוהג מקובל בגן, ולפעמים מתפתחים דיונים גם על "דירה להשכיר" ואפילו על "מיץ פטל").

היו עוד פרטים שנראו ורים לילדי הגן, כמו ציור העטיפה ובו חסידה ענקית מאחורי הילדה ירוס, גיבורת הסיפור. שוב באה ביינסאיי לע' ורתם, שרה להם את "עפה חסידה" של שלמה גרוניך והסבירה שזה שיר של כמיהה וגעגועים, והסיפור הוא על עלייתם של יהודי אתיופיה ליש' ראל. ייתכן שההסבר על העולם הש' ליש' היה מוצלח, ובכל מקרה לא עלתה השאלה למה צריך להסתמך על חסידה כדי לדעת מה קורה בכל פינה בעולם כשאפשר פשוט להד' ליק טלוויזיה או לטוס במטוס. נראה שלפחות במסגרת הסיפור, הם גם היו מוכנים לקבל ששם, באותו ער' לם שלישי קסום, יכולה להיות יל' דה שמעולם לא ראתה מכונת ואין לה אפילו מלה לתאר אותה, לבד מ"קופסה ענקית ומרעשה שנוסעת על גלגלים".

ייתכן גם שמרגע שביינסאיי הצי' בה את הסיפור בהקשר ההיסטורי, כל הפרטים הללו היו חשובים פחות

ביינסאיי ולשאול שוב ושוב: גם את היית שם? את היית במקום הזה? וב' מקום הזה? ילד אחד אף ביקש לדעת אם היא והוריה החזיקו דגלים ברד' תם מהמטוס.

הערה חשובה אחת של הגננת האחראית בגן: פתיחת הסיפור במ' לים "לפני שנים רבות, אולי שלר' שים" עלולה להיראות מגוחכת בחלוף הזמן, שכן ספר טוב — גם ספר ילדים — הוא על'זמני. ביינסאיי הת' עכבה על הסיום: "ירוס ראתה המון אנשים בכל מיני צבעים. 'כולם כמר' נז' היא שאלה את אבא. 'כולם, אבא ענה. 'באנו הביתה. באנו למדינה של היהודים".

כמו רבים מצעירי העדה מעורבת ביינסאיי בפעילות נגד גזענות, ומ' תקוממת לנוכח כל פרשה שנחשפת. בימים אלה, היא אמרה, "להגיד שכולם כמונו או שאנחנו כמו כר' לם, נשמע מופרך". עם זאת, היא סיפרה על ילדה בגן שסיפרה על ילדה אתיופית שפגשה. "כששאלתי איך היא ידעה שהילדה אתיופית, היא אמרה, 'כי היא נראתה שונה'. שאלתי במה היא שונה וילידה לא היתה תשובה. שאלתי אם היא דומה למישהו בגן וגם הגננת רמזה, אבל הילדה לא ראתה דמיון ביניהן, וח' שבתי שאם ילדי הגן כבר לא רואים את הצבע שלי כי בשבילם אני זאודי, לא שחורה או לבנה, אולי זה יכול לקרות גם לאחרים".

וכמעט טובעת, ואחיה מציל אותה. ביינסאיי מעירה שיפה שבחרו ביל' דה כגיבורת הסיפור, אבל מאכזב מעט שהיא דמות פסיבית, שקורים לה דכ' רים, והדמות האקטיבית, ההרואית, היא זו של האח.

הגיבורה היא ילדה ג'ג'רית, בלי גיל, שבחלק מהאיורים נראית כבת חמש או שש, ובאחרים על סף גיל ההתבגרות. אבל לילדי הגן זה לא הפריע. הם דיפדפו ונעזרו באיורים כדי לספר את הסיפור לעצמם. רק הציור של החיילים הסודאנים, על האחידות הרובוטיות שבו, הפחיד אותם. לשאלתה של ביינסאיי הם אמרו שהדמויות לא נראו להם כמו חיילים, אלא כאנשים לבושי פיג'מות שהולכים מתוך שינה. זה לא מנע מהם להמשיך ולספר ואף לבוא אל

היו עוד פרטים שנראו זרים לילדי הגן, כמו ציור העטיפה ובו חסידה ענקית. ביינסאיי שרה להם את "עפה חסידה" של שלמה גרוניך והסבירה שזה שיר של כמיהה וגעגועים, והסיפור הוא על עלייתם של יהודי אתיופיה לישראל

מהמעורבות שלה עצמה. "אז זה הסי' פור עלייך!" צהלו הילדים. ואכן, כמו ירוס בסיפור, גם ביינסאיי היתה בין יותר מ-14 אלף יהודי אתיופיה שעלו לישראל בלילה אחד ברכבת אווירית, במה שכונה "מבצע שלמה" (מאי 1991). לא פעם היא סיפרה לילדי הגן את אשר סיפרו לה הוריה (היא עצמה היתה אז בת ארבע וחצי), והסיפור דומה מאוד למסופר בספר. כה מתבקש ספר ילדים על הע' לייה הדרמטית ההיא, עד שלא ברור מדוע אין יותר ספרים כאלה. "בטח אמריקאית כתבה את זה", ניחשה ביינסאיי, "כי למי מהישראלים אכפת?" ובכן, לבת עמי מלניק היה אכפת מספיק כדי לעשות תחקיר מקיף, לדבר עם אנשים שעלו בע' לייה ההיא ולהוסיף בספר אמירות באמהרית — חלקן אפילו כתובות בשפה זו. ונראה שגם למאיירת מורן יוגב וגם להוצאה היה אכפת, כי לאיורים יש נוכחות משלהם והתוצאה בכללותה מרהיבה.

ילדי הגן בקריית ענבים גילו בס' פר עניין גם אחרי שביינסאיי גמרה לספר והניחה אותו בפנית הספרייה, ואפילו מסיבות שכלל אינן קשורות ליהודי אתיופיה או לעלייתם ארצה. הם בחרו בו מבין ספרים אחרים והת' להבו בעיקר מהקטעים שיש בהם הר' פתקאות: וואו! איך הם הלכו במדבר בכלל בלי מים! אבל במיוחד הלהיב הרגע שבו הגיבורה ירוס נופלת לאגם